

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.seju.L5@regeringskansliet.se**Ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57)***Dnr Ju2020/03640*

Tingsrätten har uppmanats att yttra sig över rubricerade betänkande och har följande synpunkter.

Ett särskilt hedersbrott införs (avsnitt 8.3 i betänkandet)

Utredningen har konstaterat att det finns ett stort behov av att motverka hedersrelaterat våld och annat sådant förtryck. Den 1 juli 2020 infördes en ny straffskärpningsgrund i 29 kap. 2 § 10 brottsbalken som tar sikte på just sådan brottslighet. Utredningen har bedömt att det finns ett behov av att markera ytterligare i straffsystemet att hedersrelaterat våld och annat sådant förtryck är oacceptabelt genom att införa en särskild brottstyp. Med hänsyn till den korta tid som den nya straffskärpningsgrunden varit i kraft anser tingsrätten att det i nuläget är svårt att bedöma vilka bevissvårigheter och andra tillämpningsfrågor som straffskärpningsgrunden kan komma att medföra. Tingsrätten ifrågasätter också det lämpliga i att redan nu, dvs. innan effekterna av den nya straffskärpningsgrunden har kunnat analyseras, införa en särskild brottstyp i syfte att markera ytterligare mot hedersrelaterat våld.

Tingsrätten bedömer även att den föreslagna bestämmelsen skulle ge upphov till nya tillämpningssvårigheter. Som tingsrätten tolkar förslaget skulle bestämmelsen innebära att en åklagare måste bevisa

ett avsiktssuppsåt hos gärningsmannen för varje enskild gärning. Bortsett från de bevisvårigheter detta skulle innebära är det, enligt tingsrättens uppfattning, svårt att överblicka vilka konsekvenser lagförslaget skulle få i de fall en åklagare endast lyckas bevisa ett avsiktssuppsåt för någon, eller några, av de gärningar som åtalats. Frågan om hur domstolarna ska bedöma sådana fall, särskilt med hänsyn till den överlappning som finns mellan det föreslagna brottet och fridskränkingsbrotten, är enligt tingsrättens uppfattning inte tillräckligt utredd. Det kan vidare ifrågasättas om det kommer till tydligt uttryck i den föreslagna formuleringen att ett avsiktssuppsåt ska bevisas för varje enskild gärning.

Beträffande överlappningen mellan det föreslagna hedersbrottet och fridskränkingsbrotten ifrågasätter tingsrätten om det, med hjälp av allmänna principer för brottskonkurrens, går att avgöra vilket brott som ska ha företräde. I fall där såväl närståenderekvisitet som hedersrekvisitet är uppfyllt har utredningen angett att brottsligheten i första hand ska rubriceras som hedersbrott. Detta går inte att utläsa ur författningsförslaget. Tingsrätten ifrågasätter om det nya brottets placering i förhållande till fridskränkingsbrottet inte snarare talar för en motsatt tolkning. Det kan inte heller uteslutas att det föreslagna brottet i praktiken skulle kunna leda till att gärningar som rubriceras som hedersbrott skulle kunna bedömas ha ett lägre straffvärde än om samma gärningar rubricerades som fridskränkingsbrott i kombination med straffskärpningsgrunden, vilket inte synes vara avsikten.

Brott begångna utomlands (avsnitt 8.5.2 i betänkandet)

Förslaget att undanta det föreslagna brottet från kravet på dubbel straffbarhet har inte motiverats tillräckligt. Tingsrätten delar inte uppfattningen att det nya brottet med nödvändighet har sådana gemensamma nämnare med brottslighet av internationell och gränsöverskridande karaktär som skulle motivera ett undantag.

Straffskalar (avsnitt 9.2 i betänkandet)

Tingsrätten har ingen invändning mot utredningens bedömning att straffskalan för grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning inte bör ändras och att straffet för det föreslagna hedersbrottet ska vara fängelse i lägst nio månader och högst sex år.

Straffprocessuella frågor (avsnitt 9.3 i betänkandet)

Den föreslagna ändringen av 10 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen syftar till att brottsutredande myndigheter ska få tillgång till uppgifter från sjukvården. Eftersom bestämmelsen inte bara reglerar sekretess inom sjukvården kan den föreslagna förändringen antas få även andra konsekvenser. Utredningen har inte närmare analyserat vilka följder den föreslagna ändringen skulle få på andra områden som omfattas av bestämmelsen. Enligt tingsrättens uppfattning bör detta beaktas vid det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Syftet med de föreslagna förändringarna är att öka möjligheterna att inhämta rättsintyg utan en målsägandes samtycke. I förlängningen får syftet förstås som att förändringarna ska leda till bättre utredningar och ökade möjligheter till lagföring för brott, vilket även torde innebära en ökning av antalet mål i domstolarna. I konsekvensanalysen av de föreslagna förändringarna saknas emellertid en analys av vilka ekonomiska konsekvenser förändringarna skulle komma att få för domstolarnas målhantering.

Utvidgat kontaktförbud med elektronisk övervakning som en förstahandsåtgärd (avsnitt 10.2 i betänkandet)

Utredningen har föreslagit att utvidgat kontaktförbud, oavsett om kontaktförbudet tidigare överträtts eller inte, ska kunna förenas med villkor om elektronisk övervakning. Utredningen synes ha menat att det ska föreligga en presumtion för ett sådant villkor (se s. 309).

Tingsrätten anser inte att presumtionen kommer till tydligt uttryck i författningsförslaget.

Straffskalan för överträdelse av kontaktförbud (avsnitt 10.3 i betänkandet)

Tingsrätten avstyrker förslaget att avskaffa ansvarsfriheten för ringa fall av överträdelse av kontaktförbud.

Även om överträdelse av kontaktförbud utgör ett brott mot staten har det en nära anknytning till skyddspersonens behov av trygghet. I fall där till exempel skyddspersonen själv initierar en kontakt med förbudspersonen framstår överträdelsen ofta inte som straffvärd. Det kan ifrågasättas om en sådan överträdelse över huvud taget bör leda till straffrättsliga sanktioner. Enligt tingsrättens bedömning är den föreslagna förändringen inte tillräckligt motiverad. Det saknas till exempel en analys av hur en överträdelse av kontaktförbud, ringa brott, förhåller sig till ansvarsfrihetsgrunden om samtycke som kan åberopas vid brott mot person.

Väsentlighetskravet för meddelande av kontaktförbud avseende gemensam bostad (avsnitt 10.4.2 i betänkandet)

Ändringen syftar till att utöka möjligheterna till att meddela kontaktförbud avseende gemensam bostad. I motiven framgår att det även i fortsättningen ska krävas ett *stort* behov för att det ska finnas tillräckliga förutsättningar för ett kontaktförbud avseende gemensam bostad. Tingsrätten ifrågasätter om bestämmelsens utformning efter ett slopande av väsentlighetskravet återspeglar det sistnämnda.

I detta ärende har lagmannen Ylva Norling Jönsson (ordförande) beslutat. I handläggningen har även chefsrådmannen Margita Åhsberg, rådmannen Martin Persson, tingsfiskalen Alexander Skargren samt tingsnotarierna Andrea Fredriksson Wohlström (föredragande) och Aron Limås Kollberg (föredragande) deltagit.

Ylva Norling Jönsson

Andrea Fredriksson Wohlström

Aron Limås Kollberg